

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 4229
Tarih : 01.06.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Toplumsal barışın sağlandığı bir geleceğin inşası amacına dayanan, tanıkları ve mağduriyetleri açığa çıkaran, tarihsel acıların onarımı sağlayacak bir anlayışla Dersim 1937-38 Katliamı ile yüzleşilmesi ve tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince bir *Meclis Araştırması* açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Alican ÖNLÜ
Dersim Milletvekili

GEREKÇE

Geçmişte Kürt, Ermeni, Süryani gibi etnik toplulukların oluşturduğu kadim Dersim bu kültürel zenginliğinden kaynaklı büyük katliamlar ve sürgünler yaşamıştır. 1800'li yıllardan başlamak üzere yazılan çok sayıda gizli-açık raporlarda Dersim'in sosyal yapısının dağıtılması önerilmiş ve köylerin birbirleriyle olan bağları koparılacak maksadıyla blok havuzlar yani barajların yapılması önerilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu zamanında ele geçirilemeyen Dersim meselesi, Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla yeni Cumhuriyete miras kalacaktı.

Yeni Cumhuriyetin kodları ulus-devlet anlayışıyla şekillenecek ve halklar cumhuriyeti olan Anadolu kısa sürede halklar mezarlığına çevrilecekti.

2 Şubat 1926 yılında Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey tarafından hazırlanan raporda **“Dersim, Cumhuriyet Hükümeti için bir çıban başıdır. Bu çıban üzerinde kesin bir ameliyat yapmak ve elim ihtimalleri önlemek, memleket selameti bakımından mutlaka lazımdır.”** ifadesi yer almış, akabinde 1922 yılında il statüsü almış olan Dersim, 30 Mayıs 1926 tarih ve 877 sayılı kanunla il statüsünden çıkararak, ilçeye dönüştürülmüş ve Elazığ'a bağlanmıştır. 6 Ekim 1926 tarihinde Ali Boğazı çevresine yönelik askeri hareket başlamış ve yüzlerce sivil katledilmiş, köyler yakılıp yıkılmıştır.

1927 yılında olağanüstü yetkilerle donatılmış merkezi Amed'de olan Bölge Genel Müfettişliği kurulmuş, Amed, Elazığ, Van, Bitlis, Muş, Mardin, Urfa, Siirt, Colemerg, Bingöl, Dersim ve Malatya illeri Bölge Genel Müfettişliği'ne bağlanmıştır.

Dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi ÇAKMAK, 18 Eylül 1930 tarihinde Başbakanlığa sunduğu Dersim raporunda, bir an önce Dersim'e “askeri harekât” düzenlenmesi gerektiğini belirtmiş ve en önemli gerekçe olarak da halkın Kürtçe konuşması ve Kürt dilinin bölgede yayılma eğilimini göstermiştir.

Bu rapordan sonra 24 Ekim 1930 tarihinde Dersim'in Pülümür İlçesi'ne askeri operasyon düzenlemiş ve binlerce insan katledilmiştir.

14 Haziran 1934 yılında Tunceli İskan Kanunu çıkartılmış ve kanunla Türk kültürüne benzetilmek istenen nüfusun nakli istenmiştir.

Dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi ÇAKMAK'ın raporlarını İsmet İNÖNÜ'nün raporları izlemiştir.

Dersime yönelik hazırlanan raporlardan sonra Mustafa Kemal 1935 yılında Meclis açılış konuşmasında Dersim’de bir “ıslahat programı” uygulanacağını açıklamıştır.

25 Aralık 1935 yılında çıkartılan 2884 sayılı Tunceli kanunu ile de Dersim’in adı Tunceli olarak değiştirilmiş, Dersim ve çevre illerinde sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Yürürlüğe giren Tunceli Kanunu akabinde, 1. Umumi Müfettişlik kapsamında bulunan Elazığ, Dersim, Erzincan ve Bingöl’ü kapsayan, Elazığ merkezli 4. Umumi Müfettişlik kurulmuş olup, Tunceli Kanunu Genel Müfettişi’ de olan Vali ve Komutanlara, sürgün ettirme, yargılama, idam kararı verme gibi hukuk dışı, geniş yetkiler verilmiştir.

14 Haziran 1934 İskan Kanunu, 25 Aralık 1934 Tunceli Kanunu başta olmak üzere Dersim’e ilişkin hazırlanan tüm raporlar, genelgeler ve kanunlar 1937-38 Dersim Katliamı için gerekli talimatları ve yasal düzenlemeleri içermekte olup, Dersimin imhası hedeflenmiştir.

4 Mayıs 1937 TBMM de Bakanlar Kurulu toplanır ve “Dersim Tenkil Kararları” adıyla bir kararname çıkartılır. Dersim Katliamı’nın resmi belgesi olan bu kararname ile Dersim’e taarruz hareketi başlatılacak, köyler yakılacak, insanlar öldürülecek ve bir kısmı ülkenin batı illerine sürgün edilecekti.

Kararnamenin hemen ardından 12 ve 19 Mayıs 1937’de Dersim’e yönelik operasyon başlatılır, Amed’den kalkan üç uçak filosu Dersim’e bombalar yağdırır, köyler ve ormanlar ateşe verilir, Devletin resmi rakamlarına göre 12 bin kişi, Dersimlilere göre ise 70 bin ile 100 bin insan katledilir, binlerce insan zorla sürgüne gönderilir, kız çocukları asker ailelerine evlattık verilir.

Birleşmiş Milletlerin 12 Ocak 1951 tarihinde yürürlüğe giren sözleşmenin “Soykırım” tanımına göre Dersim Katliamı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından planlanarak uygulamaya konulmuştur.

İnsanlığa karşı soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılması 9 Aralık 1948 tarihinde Paris’te toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 260 A (III) sayılı Kararıyla kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’de ilgili sözleşmeyi 23 Mart 1950 tarihinde onaylamıştır.

Toplumsal barışın sağlandığı bir geleceğin inşası amacına dayanan, tanıkları ve mağduriyetleri açığa çıkaran, tarihsel acıların onarımı sağlayacak bir anlayışla Dersim 1937-38 Katliamı ile yüzleşilmesi amacıyla Meclis Araştırılması açılması tarihi görev ve sorumluluklar açısından hayati önem arz edecektir.

Ahmet YILDIRIM
HDP Muş Milletvekili

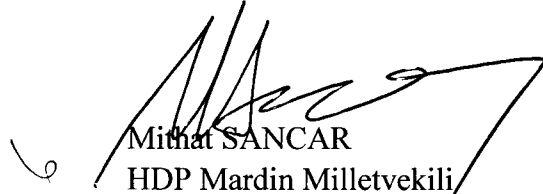
Müslüm DOĞAN
HDP İzmir Milletvekili

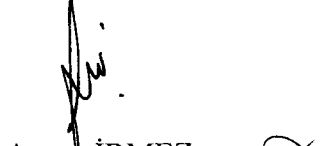
Ali ATALAN
HDP Mardin Milletvekili

Erol DORA
HDP Mardin Milletvekili

Mithat SANCAR
HDP Mardin Milletvekili

Aycan İRMEZ
HDP Şırnak Milletvekili

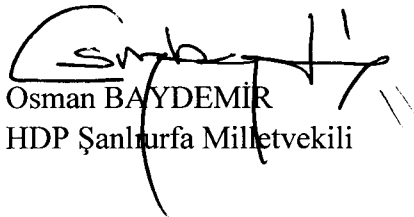
Leyla BİRLİK
HDP Şırnak Milletvekili

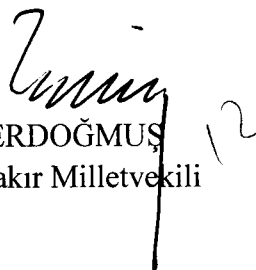
İbrahim AYHAN
HDP Şanlıurfa Milletvekili

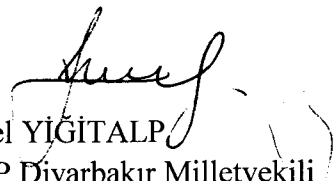
Dilek ÖCALAN
HDP Şanlıurfa Milletvekili

Osman BAYDEMİR
HDP Şanlıurfa Milletvekili

Nimetullah ERDOĞMUS
HDP Diyarbakır Milletvekili

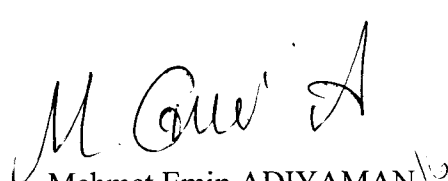
Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır Milletvekili

Ziya PİR
HDP Diyarbakır Milletvekili

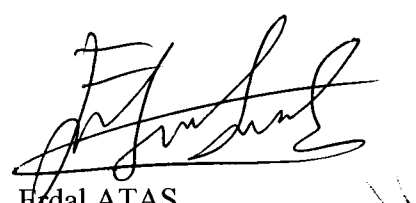
Mahmut TOGRUL
HDP Gaziantep Milletvekili

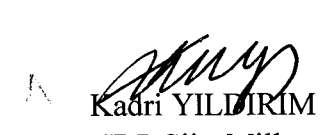
Mehmet Emin ADIYAMAN
HDP Iğdır Milletvekili

Celal DOĞAN
HDP İstanbul Milletvekili

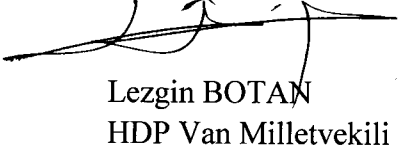
Erdal ATAŞ
HDP İstanbul Milletvekili

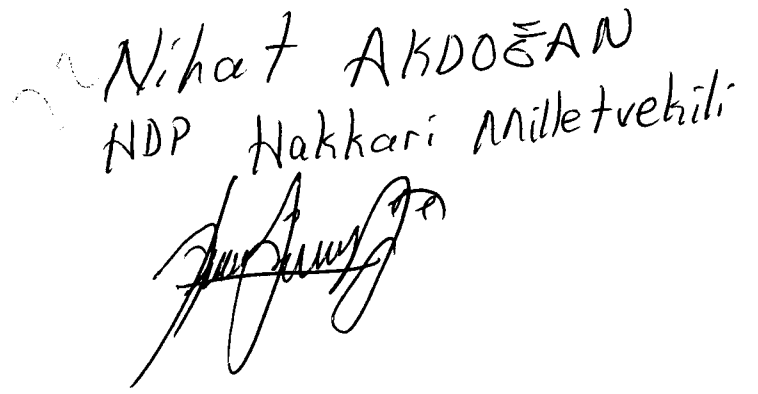
Kadri YILDIRIM
HDP Siirt Milletvekili

Nadir YILDIRIM
HDP Van Milletvekili

Lezgin BOTAN
HDP Van Milletvekili

Nihat AKDOĞAN
HDP Hakkari Milletvekili